

Makale Bilgisi: Karamanlı, B. (2025). Sis ve Abel Sánchez Romanlarında Unamuno'nun Varoluş Hüznü. DEÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 12 , Sayı: 2 , ss. 493-509.	Article Info: Karamanlı, B. (2025). Tragic Existence of Unamuno in Fog and Abel Sánchez. DEU Journal of Humanities, Volume: 12 , Issue: 2 , pp.493-509.
Kategori: Araştırma Makalesi	Category: Research Article
DOI: 10.69878/deuefad.1586878	DOI: 10.69878/deuefad.1586878
Gönderildiği Tarih: 17.11.2024	Date Submitted: 17.11.2024
Kabul Edildiği Tarih: 17.10.2025	Date Accepted: 17.10.2025

SİS VE ABEL SÁNCHEZ ROMANLARINDA UNAMUNO'NUN VAROLUŞ HÜZNÜ

Banu Karamanlı*

ÖZ

İspanyol 98 Kuşağı yazarı ve düşünürü Miguel de Unamuno'nun *Niebla (Sis)* ve *Abel Sánchez: una historia de pasión (Abel Sánchez: Tutkulu Bir Aşk Hikâyesi)* romanlarının varoluşçuluk yaklaşımı kullanılarak incelenmesi çalışmanın amacını oluşturur. Unamuno, varoluşçuluk ve ölümsüzlük kapsamında yaşadığı çelişkileri ele aldığı *Del sentimiento trágico de la vida (Yaşamın Trajik Duygusu)* adlı felsefi denemesinde, mantık ve metafizik açılardan yaptığı değerlendirmeleri bütünsel yapıda ortaya koyar. Felsefi çalışmasında tartıştığı soyut kavramları, romanlarının olay örgüsü için özenle seçtiği karakterler arası ilişkilerde somutlaştırmış olması, varoluşçu bir okuma için imkân sunar. Düşünce yapısının sabitliği karşısında duran düşünür, geçmişteki radikal düşüncelerini tartışmaya açarak özeleştirme yapmaktan çekinmez. Varoluşçu düşünceleri, roman anlatıcılarının cümlelerinde, karakterlerin diyaloglarında ve monologlarında yerini bulur. Unamuno'nun denemelerinde ortaya koyduğu ölümsüzlük arayışı, hikâyelerinde vücut bulur. Fiziksel sevginin ruhani aşka geçişinin ve nefret duygusunun ölümsüzlük arayışına dönüşmesinin karakterlerin karşılıklı konuşmalarında değerlendirilmesini sağlar. Yaşamdaki varoluş çelişkilerini ele aldığı romanlarında, mistik ve mantıksal açılardan bütünsel olarak tartışmaya açar. Kurgunun ve gerçekliğin iç içe geçtiği metinlerine rüyalar da dahil olur. Düşünce yapısındaki çelişkilerden doğan anlaşılmazlığı romanlarıyla açıklığa kavuşturur. Unamuno'nun roman karakterlerini ve aralarındaki ilişkileri kurgularken, felsefi düşüncelerini adım adım somutlaştıracak şekilde planlandığı anlaşılır. Yazar, ruhsal ve fiziksel duyguları, bilinç ve bilinç dışını da dahil ederek bütünsel yaklaşımında sunmayı başarır. Romanın olay akışına katılan anlatıcı ve yazar, okuyucuyu da kurguya davet ederler. Unamuno'nun varoluşçu düşüncesini temel alan romanlarında yapılacak inceleme aşamasında takip edilen varoluşçuluk

* Öğretim Görevlisi, Ankara Üniversitesi, banukaramanli@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4020-8693

denemesinde ortaya koyduğu yaşamdaki ölümsüzlük arayışı, özellikle karakterlerin davranışlarının ve aralarındaki ilişkilerin çözümlenmesinde açıklayıcı rehber olur.

Anahtar Sözcükler: Varoluşçuluk, Miguel de Unamuno, Sis, Abel Sánchez, Yaşamın Trajik Duygusu

MELANCHOLIC EXISTENCE OF UNAMUNO IN *FOG* AND *ABEL SÁNCHEZ*

ABSTRACT

The aim of the study is the existential analysis of *Fog* and *Abel Sánchez* by Miguel de Unamuno through his thoughts on immortality. Spanish philosopher and writer from Generation of 98' discuss his existential conflicts in life in *The Tragic Sense of Life*. He positions himself against static thoughts that he continuously criticizes his earlier radical beliefs. Unamuno provides a clear ground for this analysis as he succeeds to concrete the abstract concepts on existentialism in his novels through his conceptual characters and their relationships within the story lines. Unamuno reflects his thoughts on existentialism in his novels directly through the narrator or within the dialogs and monologs of the characters in the storyline. The conversion from physical to sacred love or the sensation of hatred to search for eternity are presented through the dialogs without criticizing. He provides concrete samples in his novels on the search for immortality that forms the basis of his philosophy on existentialism. He discusses the conflicts in mystical and mental dimensions. Unamuno provides additional dimensions in his novels as he unites reality with his fiction including the dreams. His novels achieve to clarify through the complexity of the abstract concepts he discusses on existentialism. The characters, their relations and the story line confirm their predefined purposes. He succeeds to unite the mental and mystical perspectives in his novels where the limits of fiction and reality are blurred in their integrated version, even transpassing the boundaries of the conscious mind. The essay book by Unamuno on his existential search for immortality in life, transforms into a comprehensive guide for the analysis of his two existential novels, especially in the interpretation of the behaviours of characters based on their relations.

Keywords: Existentialism, Miguel de Unamuno, Sis, Abel Sánchez, The Tragic Sense of Life.

1. GİRİŞ

İspanyol 98 Kuşağı düşünürü ve yazarı Miguel de Unamuno (1864-1936), farklı dönemlerden tarihi kaynakları yazıldığı dilde okumak için öğrendiği çok farklı dilin verdiği avantajla felsefik ve sosyolojik konularda derin okumalar yapar. Yirminci yüzyıla girerken uzaktaki topraklarını kaybetmesiyle içine düştüğü sosyo-ekonomik sıkıntılar, Unamuno'nun da içinde bulunduğu 98 Kuşağı'nın İspanya'nın tarihteki özünü yeniden canlandırma çabasını derinleştirir. Düşünür, *Del sentimiento trágico de la*

vida (1913) (*Yaşamın Trajik Duygusu*) adlı felsefi denemesinde, mistik ve akılcı açılardan sorguladığı yaşamdaki varoluş çelişkisini bütünsel olarak ele alır. "Akıl ve inanma özlemi" arasında konumlandığı yaşamdaki varoluş felsefesi "eşsiz" bir içeriğe sahiptir (Hamling, 2003, s. 93). Yaşamın ölümle sonlanmasından kaynaklanan çelişkileri sorgularken, Katolik inancını baz alan teolojik yaklaşımına mantık boyutunu da dahil eder. Unamuno, yaşamda varolmanın karmaşık yapısını irdelediği denemesinde ortaya koyduğu soyut düşüncelerini, *nivola* adını verdiği kısa romanında kurguladığı kavramsal karakterlerin duygularında ve ifadelerinde somutlaştırır. Cervantes'in farklı düşünce sahiplerinin bir konu üzerindeki tartışmasını metne dahil ettiği yöntemi örnek alan düşünür, çelişki hissettiği noktaları olumlu ve olumsuz unsurlarıyla ortaya koymayı başarır. Romanlarının olay örgüsünü öncesinde planlama yapmadan kaleme aldığını savunan çalışmalar bulunmakla birlikte (Esenyel, 2020, s. 6), düşünürün denemesinde farklı açılardan sorguladığı ölümsüzlük kavramını romanlarındaki karakterlerin mantık ve metafizik boyutlarıyla eşzamanlı olarak somutlaştırıyor olması romandan önce planlı olarak belirlenmiş olduklarını ortaya koyar. İnançlı bir ailede geçirdiği çocukluğunun ardından üniversite çevresinde edindiği serbest düşünce yapısında farklı uçlarda yaşadığı deneyimleri, geleceğe dair belirsizlikler karşısında aradaki esnek konumunu yakalamasını sağlar. Unamuno, İspanyol, Katolik ve ataerkil yaklaşıma dayanan eski radikal düşüncelerini, farklı kültürlere ait tarihi kaynaklardan edindiği bilgilerle aşar. Çevirmenin yorumuna bağlı kalmadan yazıldıkları dilde metinleri takip edebilmek için çok sayıda yabancı dili öğrenir. Yunanca, Sanskritçe, İbranice, Portekizce, Fransızca, İtalyanca, İngilizce, Almanca metinleri, yazıldıkları dilde okuyan Unamuno, Kierkegaard'ın sıkıntıları baz alan varoluşçu görüşlerini Danca okur (Kayacık, 2016, s. 48).

Sis romanı anlatıcısı Victor Goti'nin de açıkladığı gibi, Unamuno'nun seçtiği *nivola* roman tarzında kuralları kendi koyacağı için yıkıcı eleştirilerden de içeriği korumuş olacaktır. Mantıkla metafiziği harmanladığı bütünsel yaklaşımına, köpeği sadakatiyle dahil etmeyi başarmış olsa da erkekleri kadınlardan ayrı tutan bakış açısı metinlerinde açığa çıkar.

Yazarın *Niebla (Sis)* (1914) ve *Abel Sánchez, una historia de pasión (Abel Sánchez: Tutkulu Bir Aşk Hikâyesi)* (2017) adlı romanları üzerinde yapılacak incelemede, felsefi denemesinde inanç ve gerçeklik açılarından sorguladığı "yaşamın hüznünlü duygusu" adını verdiği varoluşsal çelişkiler baz alınacaktır. Roman karakterlerinin duyguları üzerinden bu çelişkilerin nasıl somutlaştırıldığı belirlenmesi çalışmanın amacını oluşturur. Ayrıca bu duygunun aşılması için yazarın önerdiği ölümsüzlük arayışında romanlarda ele alınan noktalar da değerlendirilecektir. Çalışmanın anlaşılmasını desteklemek amacıyla yazarın varoluşçu düşünce yapısına ait

genel açıklama yapılması ardından, roman içerikleri ve karakterleri üzerinde kısa bilgilendirme verilecektir. Romanların incelenmesinde Unamuno'nun varoluşsal yaklaşımı rehber olarak kullanılacak olup, ölümsüzlük teması başta olmak üzere yaşamda sorguladığı çelişkilerin karakterlerin duygularında ve davranışlarında nasıl somutlaştığı değerlendirilecektir.

2. Yaşamın Melankolik Duygusunda Unamuno

On dokuzuncu yüzyıl sonu İspanya için felaket dönemi olarak adlandırılır. Latin Amerika'daki son sömürgelerini kaybettiği, farklı topraklarda savaşların ve İber Yarımadası'nda taht çatışmalarının derinleştiği bir dönemdir. Miguel de Unamuno 98 Kuşağı olarak adlandırılan İspanya'nın tarihine, özüne, kendi köklerine dönmesi gerektiğine inanan yazar ve düşünürlerle çöküşe son verecek çözüm arayışlarının içinde yer alır. Denemeleri, şiirleri, romanları yanında politik, mistik ve karşı sorgulamaları ile İspanya'da varoluşçuluk düşüncesinin öncüsü olmuştur. Unamuno'nun ölüm sonrası hayatı ve mantığı bir arada sorguladığı varoluş eleştirisini içeren denemesi 1957 yılında yasaklanıncaya kadar, ölümü sonrasında da İspanyol okuyucular için rehber olur (Shaw, 1975, s. 72). Unamuno, yaşamda hissettiği varoluşa ait çelişkileri irdelerken, Katolik değerlerini ve kurallarını baz alan mistik yaklaşımı mantık çerçevesiyle bütünleştiren çoklu bakış açısını seçer. Mantıksal ve teolojik boyutlarıyla iki farklı uçtan ve tarafsız olarak yaklaştığı yaşamdaki varoluş bazlı çelişkiler karşısında, tercihini "ölmek istemediği" yönünde kullanır (Savater, 1997, ss. 9, 13). Mistik ve mantıksal yaklaşımları bir arada kullanması varoluşçuluk konusunda okumasını yaptığı iki ekolü bütünleştirmiştir. Ortaya koyduğu sorgulamalar için farklı açılardan çözüm önerilerine ulaşmaya çalışır. Freud'un ortaya koyduğu yetersizlikten doğan hisler arasından dünyayı yetersiz bulan kederin çaresizliği karşısında bireyin kendisini yetersiz görmesinden doğan ve ölümsüzlük arayışında aşmaya çalıştığı melankoli duygusunu baz alır.

Bask bölgesinde dindar bir ailenin çocuğu olarak orta öğretimin ardından, üniversite eğitiminde edindiği bilimsel görüşlerle radikal inancından uzaklaşır. Siyasetin dini alet ettiği dönemde eleştiriye uğrayan inanç duygusunu, felsefe çalışmaları kapsamında mantık ve metafizik boyutlarıyla kökten değerlendirmeye almıştır (Toledo, 2006, s. 11). Unamuno'nun varoluşçuluk anlayışı, insanın bireysel yalnızlığından doğan hiçlik duygusuna odaklanan ve dini inanca arkasını dönen Fransız varoluşçu yaklaşımdan ayrılır.

Yeni yüzyıla geçiş yılları, sadece İspanya için değil, Unamuno'nun aile hayatı için de zorlu bir döneme rastlar. Oğluyla birlikte ölümcül bir hastalığa yakalanması ardından, yaşamda ölümsüzlüğü arama ihtiyacı öne çıkmıştır. Güçlü dini inancı yanında pozitif bilimlerden de etkilenmesi; dini ve mantıksal çerçevede yaşam ve sonrası üzerine bütünsel ve çok yönlü

olarak düşünmeye odaklanır (Zubizarreta, 1995, ss. 8-11). "Tanrının var oluşu ya da olmayışı" üzerinde ortaya koyduğu denemesi ışığında 1904 yılında *Niebla (Sis)* romanını yazmaya başlar (Zubizarreta, 1995, s. 13). Felsefi çalışmasında yaşamdaki ihtiyaçları, varoluşu ve ızdırabı mantıkla sınırlı kalmayan metafiziği de içine alan irrasyonel olarak tanımlanabilecek bir yaklaşımda ele alır (Stern 1967: 37). *Del sentimiento trágico de la vida* (1913) (*Yaşamın Trajik Duygusu*) kitabında tarihten ve Cervantes'ten Sheakespeare'e kadar farklı edebi kalemlerden verdiği örneklerle düşüncelerini değişik açılardan ortaya koyar.

Unamuno, eski düşüncelerinin sabit yapısını eleştirirken mantıksal bir temele dayandırma ihtiyacı hissetmez. Katolik dinine dayanan varoluşçu yaklaşım için ölümsüzlük ve Tanrı kavramları vazgeçilmezdir (Stern, 1967, ss. 40, 45). Sorgulamadan kabul edilen dini kurallar karşısında, çocukluk çağında deneyimlenen, sorgulayıcı bakış açısını kaybetmeden anlama ihtiyacı duymayan kabul ediş tarzını önerir. Onun için inanç sahibi olmak, bir çocuğun anlama ihtiyacı duymadan inanma tarzını gerektirir. Yaşamda ölümün varlığının hissedilmesiyle duyulan rahatsızlığın; ne şöhret sahibi olarak, ne de yapılan iyiliklerle aşılabileceğini öne sürer (Hamling, 2003, s.94). Yaşamda güçlenen kişisel aşkın beklenen ölümsüzlüğe ulaşmadığı noktada ortak ve kolektif olan tek bir kutsal aşkın bütünselliğine dönüştüğünü savunur. Unamuno'ya göre, bilinç ötesine inanç duyabilmek için, kutsal bir varlığı sorgulamak, teyit etmek ya da reddetmek değil, yaratıcı düşünebilmek gerekir. Ölümün ağırlığıyla derinleşen yaşamdaki trajik duygunun, bilincin ötesine geçmeyi sağlayacak yaratıcılık gücüyle aşılacağına inanır.

Unamuno için sonsuzluğun temeli; büyük ilahî aşk da dahil olmak üzere beklenti sızısıyla dolu olan aşkın verdiği güzelliştir (1997, s. 213). Unamuno'nun varoluş felsefesini üstün anlatımıyla bütünleştirerek kaleme aldığı edebi ve felsefi metinleri İspanyol klasikleri arasına girmiştir. Ancak *Yaşamın Trajik Duygusu* adıyla yayınladığı varoluşçu felsefe kitabı, dini devlet kurumu (*Santa Oficio*) tarafından 23 Eylül 1957 tarihinde yasaklı kitaplar lisesine alınarak uzun süre okuyuculara ulaşamaz (Bujanda & Richter, 2002, ss. 900, 901). Katolik inancının sonsuz ruh ve özgür irade kavramlarını baz aldığı denemesinde gerçekleştirdiği kutsal varlık inancı sorgulamasını mantık çerçevesinde yapar. Onun için düşünce çokluk içerir, düşünen kişi arzular ve karşılaştığı çelişkilerde yaşadığını hisseder. Yaşamda hissettiği kişisel sıkıntılarını değerlendirdiği varoluşçu yaklaşımında soyut kalan felsefi kavramları, denemesi ardından kaleme alacağı romanları için seçtiği kavramsal karakterlerin hikâye kurgusunda yaşadıkları duygularda somutlaştırır. Yirminci yüzyılın başında *Niebla* ve *Abel Sánchez*'in de dahil olduğu romanları varoluşçu denemesinde ele aldığı çelişkilerle aynı çizgide ilerler. Varoluşçu metinlerde görülen öznelliğe uygun olarak, anlatıcının cümlelerinde ve karakterlerin diyaloglarında Unamuno'nun kendi kişisel

düşünceleri yer alır (Campusano, 2019, s. 3). Kendi yaklaşımını kurguda temsil etmesi için alter egosu olarak seçtiği anlatıcıların aktardığı düşüncelerine ilave olarak, görüşlerini doğrudan söylemek için kendi ismiyle de roman akışına dahil olur.

Katolik inancının kişinin kendi aldığı karar ve uyguladığı eylemlerle hayatına yön verdiğini kabul eden özgür irade kavramına inansa da, romanlarıdaki olay akışlarını yaşamda hissedilen trajik duygudan uzaklaşmak için intiharın ya da cinayetin çözüm olmadığı görüşünü haklı çıkaracak şekilde kurgular (Ilie, 1967, s. 250). Düşünür için yalnız bir erkeğin yaşamdaki arzusu peşinden sonsuz aşk arayışı, ölümün verdiği umutsuzlukta hissedilen trajik duygunun ağırlığını taşır. Unamuno bu ikilemi romanlarında yansıtmak ister. *Sis* romanının kurgusal anlatıcısı Victor Goti'nin kaleme aldığı ön sözde Unamuno'nun: "Ölmeden önce trajik bir grotesk ya da grotesk bir trajedi yazmak istiyorum[...]grotesk parçalarla trajik olanların. . sadece harman yapıldığı bir kitap değil de bunları iyice eritmiş, kaynaştırmış bir eser olmalı bu" sözleriyle yaptığı alıntı, yazarın bu karmaşık duyguları bir arada sunma isteğini ortaya koyar (Unamuno, 2021, s. 14). Unamuno, komedi ve trajediyi ayrı şekilde düşünmeye alışmış İspanyol toplumunun acıyı ve mutluluğu bir arada düşünmeye alışkın olmadığını düşünür. Devamlılığını teyit etme ihtiyacını her bireyin hissettiğini düşünen Unamuno, bu duyguyu ruhunda, bilincinin farklı seviyelerinde, belki yarattığı bir eserde ya da hayata getirdiği çocuklarla hissetmeye çalıştığını öne sürer (Unamuno, 1997, s. 153). Yazara göre, sanatın ve sanatçının bitmek bilmeyen arzusu, anneye duyulan aşkın sınır tanımayan sonsuzluğuna ulaşmayı sağlayacak çare arayışını amaç edinir (Unamuno, 1997, s. 213).

Denemelerinde sorguladığı yaşamdaki ölümsüzlük arayışı için sunduğu çözüm önerilerini, yazdığı romanlarında somutlaştırır. İspanyol Barok tiyatrosunun temel taşlarından Calderón de la Barca'nın (1600-1681) yaşamın rüya ve oyunlardan oluştuğuna dayanan dini ve dramatik bakış açısını roman kurgusunda kullanır (Zubizarreta, 1995, s. 17). *Sis* romanının anti-kahramanı Augusto "hayat bir oyun değil mi" sorusuyla bunu teyit eder (Unamuno, 2021, s. 36) Düşlerin, kurgunun, hatta kendi gerçekliğiyle de dahil olduğu metne farklı boyutlar kazandıran anlatımı öznel ve ilgi çekicidir. Karşılıklı konuşmalar, kişisel monologlar ve anlatıcının bölümleri yazara kendi düşüncelerini ortaya koyma fırsatı sunar. Tarihi İspanyol tiyatrosunda yiğitlik söylemi için kullanılan monolog yapısını, tiyatro eserlerinde iç dünyasındaki ölümsüzlük arayışını filtrelemeden yansıtmak amacıyla uygular (Toledo, 2006, ss. 5, 9). Romanlarında karakterlerinin itiraf notlarında ya da köpeğiyle girdiği monologvari diyaloglarında düşüncelerini paylaşırken okuyucuyla kurduğu doğrudan iletişimde benzer etkiyi yaratır

Varoluşsal düşüncüleri ışığında incelenecek *Sis* ve *Abel Sánchez* romanlarında da gerçek kurguyla iç içe geçer. Roman karakterleri yaşamın trajik duygusunu bastırmak için önce aşkın peşine düşseler de beklediğini bulamayınca farklı ölümsüzlük arayışlarının peşine düşerler. *Sis* romanında roman kahramanı Augusto annesini kaybedince, yaşamda düştüğü boşluğu doldurmak için caddede karşılaştacağı ilk kadınla evlenmeye karar verir. Karşılaştığı Eugenia adlı piyanist kız, başkasını sevdiği için, onun evlilik teklifini reddeder. Birlikte yaşadığı amcası için çalışan ailenin anarşist oğlu Mauricio'yu sevmektedir ve onunla kaçar. Reddedilme sonrası kaybettiği onurunu geri kazanmak için çevresindeki diğer kadınlarla yakınlaşan Augusto, içine düştüğü durumu mantık çerçevesinde değerlendirmek için bilim adamlarına ve düşünörlere danışır. Yaşamda kalıcı olma hissini yakalamak için köpeği Orfeo ile monologlarını *nivola* tarzında kaleme alır (Zubizarreta, 1995, s. 58). Edebi metin yaratma deneyimi de yaşamdaki sıkıntılarını dindirmekte yetersiz kalınca, roman anlatıcısı Victor Goti ile yaptığı görüşmede tüm sıkıntılarını kökten çözeceğine inandığı intihar etme kararını dile getirir. Onun önerisiyle Unamuno ile görüşmek üzere Salamanca'ya gitmeye karar verir. Romanın kurgusuna dahil olan kitabın yazarı görüşme sırasında intihar kararının karşısında dursa da, Augusto'nun fazla yemekten ölmesine karar verir. Orfeo'nun "sahibinin ölümü sonrası için" başlığındaki sahibini kaybetme duygusunu yansıttığı duası kitabın son sözünü oluşturur.

Abel Sánchez romanın doktor olan karakteri Joaquín Monero'nun gençken âşık olduğu kuzeni Helena, kendisiyle tanıştırdığı çok yakın ressam arkadaşı olan Abel ile evlenir ve Abelín adında bir oğulları olur. Antonia ile evlenen Joaquín kızlarına Joaquína adını verirler. İki arkadaşın evlenen çocuklarından olan ortak torunlarının ismi Joaquín koyulur. Abel çok ünlü bir ressamdır. Joaquín için ise aldığı tıp eğitimi ruhunun bilimsel gerçeklerle yücelmesini sağlar. Bu durumu bilimsel tıbbi araştırmalarla hastalıklara bulunan çarelere bağlar. Joaquín'in arkadaşı Abel'in sanat alanındaki şöhretine olan kıskançlığı, sevdiğini kendisine kaptırdıktan sonra dönüştüğü nefreti kontrolden çıkarak onu öldürmeye kadar sürükler.

2. *Sis*

Roman karakterlerinin duygu ve davranışlarında, Unamuno'nun varoluşçuluk düşüncelerini ortaya koyan özellikler bu bölümde değerlendirilecektir. Hiçbir işle ilgilenmeyen Augusto Perez, Pedro'nun oğlu anlamındaki soyadının çağrıştırdığı (*perez*) tembel kişiliği ile anti-kahraman özellikleri gösterir. "Sis bir karakter gelişim romanı" olarak tanımlansa da (Esenyel, 2020, s. 15), Unamuno'nun varoluşçu görüşlerini değerlendirdiği denemesinde ele aldığı düşünceleri adım adım yansıttığı görülür. Anti-kahraman özellikleri sergileyen Augusto, annesini kaybettikten sonra, yaşamda kendi varlığını ve kalıcılığını hissetme çabasını ortaya koyar.

Annesinin kaybıyla bütün kadınlara duyduğu soyut aşk arayışı sokakta ilk gördüğü bir kişide, piyano dersleri veren Eugenia'da somutlaşır. Ancak Eugenia, sevdiği erkek için Augusto'yu terk edince kaybettiği hayalleri nedeniyle yaşadığı derin acıyı unutmak için çevresindeki kadınlarla ilişki yaşamaya çalışır. Fiziksel aşkı son bulunca, kadınlar arasında ayırım yapmadan, evdeki yardımcısı da dahil tüm kadınları düşünmekten kendini alamaz. Halbuki annesi “Ben yalnız senin için yaşıyorum” sözleriyle anne sevgisinin sonsuzluğunu teyit ettikten sonra Augusto'ya yönlendirdiği “ya sen? Kim bilir kimler için yaşıyorsun?” sorusu, farklı aşk türlerinin karşılaştırılmasına neden olur (Unamuno, 2021, s. 48). Roman anlatıcısı olan arkadaşı Victor bir kadına aşık olma ihtiyacını Eugenia'da somutlaştırdığını ancak ilişkileri hayalindeki gibi gelişmeyince de bu durumu “soyuttan somuta ve somuttan cinse ve bütün kadınlardan tek kadına ve tek kadından da bütün kadınlara geçtin” diyerek açıklar (Unamuno, 2021, s. 74).

Augusto'nun köpeği ile yaptığı monologları *nivola* tarzında kaleme almasıyla metin üstkurgu özelliklerini de kazanır. Augusto'nun köpeği Orpheus'la düşüncelerini paylaşması Unamuno'nun yaşamı çok farklı boyutlarıyla ortaya koymaya çalışan düşünce yapısını yansıtır. Düşünür her ne kadar farklı boyutlarıyla yaşamı kapsayıcı olarak ele almaya çalışsa da duygu dolu anne sevgisi ile bir erkeğin fiziksel sevgisinin sınırlarını karşılaştırarak kadın ve erkek duygularını kesin çizgilerle birbirinden ayırır. Karakterlerin konuşmaları doğrudan eleştiri içermese de “kadın da sadece evcil bir hayvan değil mi acaba? [...] hakiki insanlar kadınsız olamazlar mı?” (Unamuno, 2021, s. 191) ya da “Bir ruh var mı kadında?” (Unamuno, 2021, s. 175) tarzı sorular, kadınları erkeklerden ayrı değerlendiren hümanist düşünceye dayanan ayrımcı tutumun toplumdaki varlığını gizleyemez.

Augusto'nun köpeği Orpheos'a itiraf ettiği “ben asla mevcut değilim düşüncesine vardım” (Unamuno, 2021, s. 57) dedikten sonra Eugenia'nın gözündeki ışıltıda hissettiği yansıması için “bende var olduğum kanaatini uyandırıyor” (Unamuno, 2021, s. 59) sözleriyle ebediyete akıp giden hiçliğine son vermek için başkalarının gözünde kendi varoluşunu hissetmeyi denediği anlaşılırken, Rosario'nun kocası Domingo'nun “biz aslındaki biz değiliz, başkalarının yarattığı biziz” (Unamuno, 2021, s. 144) açıklamalarıyla bu görüş net olarak ortaya konmuş olur. Ancak annesinin ardından Eugenia'nın da Augusto'yu yalnız bırakmasına tahammül edemediği için “var olduğunu unutmak istemişti” (Unamuno, 2021, s. 60). Bir kadına yoğunlaşan bu duygusu soyuttan somuta dönüşmüş, ardından tüm kadınlara yönelmiştir (Unamuno, 1995, ss. 136).

Augusto için “hayat dediğin bir sistir” (Unamuno, 2021, s. 30), annesinin ardından netliği kaybolan yaşamında, karşısında ilk önce Eugenia belirmiştir. Yaşamaya başladığını anladıktan hemen sonra “ölmenin de ne demek olduğunu” (Unamuno, 2021, s. 86) hissettiğini, dünyaya “acı çekmek

ve ölmek için” geldiğinin farkına vardığını açıklar (Unamuno, 2021, s. 200). Vücudu ruhundaki enerjiyi kaybedince yaşam artık ağır gelir. Seyahat etme çılgınlığının yeni yerler keşfetmekten çok kendinden kaçmaktan kaynaklandığını vurgulayan Yunan özdeyişi de bu duyguların mekandan bağımsızlığını doğrular (Unamuno, 1995, s. 87).

Augusto çevresindeki üç kadınla ilişkisine devam etmek ister. Her birini vücudunda kafasıyla, kalbiyle ve midesiyle hissettirdiği duygularla eşleştirir; Eugenia hayal gücüyle aklına, Rosario kalbine, aşçısı Ludivina da midesine seslenir (Unamuno, 1995, s. 224). Bir başka aşk seviyesi de Augusto, köpeği Orpheus’un sadakatının “ebediyen” süreceğine olan inancını vurgular (Unamuno, 2021, s. 142). Unamuno için, tanrıya duyulan aşk bütünseldir, özel bir kişide sınırlı kalamadan, diğerlerini de içine alacak şekilde herkese duyulandır. Augusto dua etmek için gittiği kilisede Don Avito ile karşılaşır. Yaşam ve ölüm konusunda kilisede, bilimle öğrenebileceğinden daha çok şey öğrendiğini söyleyen Avito, inanıp inanmadığını düşünmeden dua ettiğini itiraf eder (Unamuno, 1995, s. 153). Unamuno felsefe kitabında tartıştığı, çocuklukta olduğu gibi sorgulama ihtiyacı duymadan inanma düşüncesini, roman karakterinin cevabında somutlaştırır. Erkeği kadından ikili zıtlıklar üzerinden ayıran Augusto “kadında ruh var mı?” sorusunu tekrar ederken kadınların tek tip kolektif ruhları olduğunu savunur (Unamuno, 2021, ss. 166, 175). Descartes’ın *cogito ergo sum* söylemini felsefe kitabında *homo sum, ergo cogito* (varım öyleyse düşünüyorum) olarak tersine çevirerek kullanır (Unamuno, 2021b, s. 312). Victor’un “Düşünüyor musun? O halde varsın” sözlerine Augusto’nun yaptığı “çünkü şüphe etmek düşündürmektir” (Unamuno, 2021, s. 178) cevabı ihtiyaç duyulmasa da şüphenin inancı, bilgiyi ya da hayali “canlı düşünce haline” getirdiği vurgulanır. Victor “Düşünüyorum, o halde varım” (Unamuno, 2021, s. 203) söylemini ikinci kez kurguya dahil ettiği dikkat çeker.

On dokuzuncu yüzyılın maddeye dayalı faydacılığı, romanın giriş bölümünde öne çıkar. Kullanılmak amacıyla alınmamış olan hiç açılmayan güzel şemsiyeler, yenmeyen süs yerine geçen portakallar ve yazıldıktan sonra silinebilen kurşun kalemler madde odaklı yaklaşımı ortaya koyar. Ama Augusto’nun yolda kızın ismini not aldığı “dolmakalem olmasaydı [...]. kurşunkalemle not edecektim, silinip giderdi” (Unamuno, 2021, s. 27) yaklaşımında varoluşçu yaklaşımın kaybolmaya karşı direnci ortaya konur.

Gerçekle iç içe geçen, kurgu içinde kurgu (*mise en abyme*) yapısıyla metinde “kaleydoskop” (Unamuno, 2021, s. 158) evren adı verilen sisli ortam için Viktor: “Hepsini birbirine karıştırmak! Rüya halini uyanıklıkla, hayali realiteyle gerçeği sahteyle karıştırmak,” (Unamuno, 2021, s. 198) açıklamasını yapar. Yazar Miguel de Unamuno’nun ve alter egosu anlatıcı Victor Goti’nin metne dahil olması gerçeklik ve kurgu seviyesini şüpheye

düşürür. Romanın girişindeki ön söze ve ön söz sonrası ön sözüne dahil olan yazar ve anlatıcı, *nivolaya* yeni boyutlar katmakla kalmaz kendileri de dahil olurlar. Unamuno kendini de karakter olarak kurguladığı romandaki “nivolesk biçarelerin tanrısı da benim” (Unamuno, 2021, s. 179) diyerek kurgu dünyasında her şeye karar verdiğini anons eder. Yazar, eleştiriye yer vermeden kullandığı tarafsız anlatımda bir araya getirdiği zıtlıklar arasında tercihi okuyucuya bırakmış olsa da, ne kadar yaratıcı olursa olsun içerikte ruhunun derinlikleriyle sınırlı kaldığını bilir.

Kaybettiği annesinin yerini doldurmaya çalışan problemlili karakterin kendi varlığını kanıtlama çabası ölümüne kadar uzanır (Zubizarreta, 1995, s. 19). Augusto, aşk arayışı ardından ikinci var oluş denemesi olarak, içinde olduğu romana benzer iç içe geçen üst kurmaca (*mise en abyme*) formundaki *nivolasını* yazmaya başlar. Kahramanı olarak seçtiği köpeği Orfeo ile yaptığı monologlarını diyalog formunda metnine yansıtır. Romanları okurken odağını değiştirerek acılardan uzaklaştırması gibi, eser yaratmaya çalıştığında sanat da ruhunu özgürleştirmeyi ve olanları unutturmayı başarır (Unamuno, 1995, s. 257). Metnin üst kurmaca yapısına edebi bağlantılarla sağlanan metinlerarasılık da metnin sınırlarının aşılmasını sağlar. Viktor’la konuşmasında Sheakespeare’in Hamlet’e söylediği “*Var olmak mı, olmamak mı?*” sorusunun da kaynağı olan “nedir var olmak?” sorusunun sonu gelmeyen derinliğine ulaştığı görülür (Unamuno, 2021, s. 203). Unamuno, felsefe kitabında bu trajik duyguyu, İspanyol yaşantısıyla özdeşleşen “Katolik duygusunun ta kendisi” olduğunu savunur (Unamuno, 2021b, s. 294). Gerçek hayatta roman karakteri Don Kişot’un (Don Quijote) yazarı Cervantes’in gerçekliğini aşmasını “Kişotizm” olarak adlandıran Unamuno, dahil olduğu metindeki gücünü sorgulayan Augusto’ya İspanyol kimliğiyle bütünleşen katolik inancını sorgulamasına sinirlenen yazar metinde onu öldürmeye karar verir (Unamuno, 2021, s. 208, 212; 2021b, s. 321).

Annesini kaybettikten sonra sislenen yaşamında önünü göremeyen Augusto, rehber olması için bağ kurduğu kadınlarla başladığı çözüm arayışlarına, tarafsız gözlemci köpeği Orpheus ile “monodiyaloğa” dönüşen iç hesaplaşmalarını, bilir kişilerle değerlendirmelerini, yazdığı edebi metni ve sonunda tüm belirsizliklerden kaçmak için yaşamına son verme kararını ekler. Augusto, Victor’la konuşmasında, hayata gelme nedeninin, ikinci doğum olarak adlandırdığı bu trajik durumun farkına varmak “acı çekmek ve ölmek için” olduğunu açıklar (Unamuno, 2021, s. 200).

Sevgilisi Eugenia kaçtıktan sonra yaşamın verdiği melankoli duygusundan kurtulmak için intihar etmeye karar veren Augusto, anlatıcı Viktor’un tavsiyesiyle Unamuno’nun intihar odalarını görmek için Salamanca’ya gider. Yazar, felsefi düşüncelerini romandaki kurgu karakterlerle somutlaştırmakla sınırlı kalmaz, “Victor gitti ve Augusto’yu [...] tek başına bıraktı” (Unamuno, 2021, s. 204) diyerek anlatıcının yerine

geçerek olay akışına dahil olan Unamuno okuyucu ile doğrudan “ben” öznesiyle diyaloga girer. Augusto, intihar düşüncesini *nivelanın* ve kendisinin yaratıcısı olan Unamuno'ya sorar. Yazarın, onun hayatına son verme kararını öğrenince yaşamının değerini fark ederek intihar kararından vazgeçer. Augusto'yu artık görmezden gelen yazar, kahraman anlatıcı olarak okuyucuyla doğrudan diyaloga geçer (Rubia Barci, 1967, s. 14). Metnin kurgusuna giren Unamuno varoluşunu duyurur. Augusto varlığı üzerinde duyduğu şüpheye dayanarak ölmeyeceğini düşünse de ölür. *Nivela*, karakterin ve yazarın düşüncelerini bir araya getirdiği diyaloglarda, insanın ve tanrının bakış açısını iki farklı yönden sunmayı başarır (Parker, 1967, s. 118).

Romanın anlatıcısı Victor Goti, Augusto'nun arkadaşı olarak şahit anlatıcı rolünü üstlenir. Goti'nin yazdığı ön sözün ardından, romanın ön sözünü yazan Unamuno gerçek hayattaki yazardır. Kahraman ve anlatıcı olarak romana girerek olay örgüsüne son veren karaktere dönüşür. Anlatıcı okuyucuya hem yıkım hem de yaratıcılık deneyimi için fırsatlar sunmuştur (Zubizarreta, 1995, s. 50). Augusto'nun sıkıntılarını paylaştığı köpeği Orfeo, son sözü kaleme alan roman karakteri olur. Okuyucunun sorgulamasına neden olan bilince ait gerçek ve kurgu karakterlere, rüyalardan gelen bilinç üstü olanlar da dahil olur (Parker, 1967, ss. 120-122). Augusto'nun ölümünden sonra Ludivina ve eşine bırakmış olduğu not üzerine Unamuno'ya gönderdikleri telgrafi ulaştır. “Unamuno. Muradınıza erdiniz. Öldüm. Augusto Perez” içerikli telgrafi alan Unamuno'nun rüyasına giren Augusto “vedalaşmaya ve maceranın *nivolasını* yazmaya *görevlendirmeye*” geldiğini açıklar (Unamuno, 2021, ss. 220, 225). Rüya, kurgu, gerçek birbiri içine geçmiştir. Romanın ‘Mezarbaşı Söylevi: epiloğa benzer bir şey’ (Unamuno, 2021, s. 229) başlıklı son sözü geleneksel olan romandaki karakterlerin sonrasındaki durumunu vermek yerine Augusto'nun öksüz kalan zavallı köpeği Orfeo'ya söz verir. Augusto'nu ölümüne gerçekten üzülen tek varlık olarak insanoğlu'nu zavallı bulan Orfeo, sadakatine dayanan keder nedeniyle ölmüştür. Romanı sonlandıran son sayfanın ardından kitap şaşırtmaya devam etmiştir.

3. *Abel Sánchez: Tutkulu Bir Aşk Hikâyesi*

İncelenecek ikinci romanda da Unamuno'nun, varoluşsal görüşlerini somutlaştırmak için belirlediği kavramsal karakterler arasında gerekli ilişki ağı kurguladığı görülür. Joaquín Monegro'nun kızı Joaquína'ya ithafen yazdığı itiraf notlarıyla ilerleyen roman çocukluk arkadaşı Abel Sánchez'le ilişkilerini kıskançlık teması çerçevesinde ortaya koyar. Romanın baş karakteri için seçilen Joaquín ismi ile başlığında yer alan Abel, *Eski Ahit*'in ilk kitabı olan *Yaratılış (Genesis)* bölümünde Adem ve Havva'nın çocukları Habil ve Kabil'in (*Cain y Abel*) kıskançlık konusunu işleyen hikâyesine bağlanır. Her şeyi gören üçüncü kişi anlatıcının günlükleri ve iç

monologları dahil etmesiyle otobiyografik kurguya dönüşen metin içinde, hikâyenin itiraf notlarıyla gerçekleşen yaratım süreci metindeki üstkurmaca yapı özelliklerini teyit eder (Lonhurst, 2000, s. 25).

Joaquín, ölmeyi göze alacak kadar sevdiği kuzeni Helena'yı, ressam arkadaşı Abel ile tanıştır. Abel'in resimleri için modellik yapan Helena sevgilisi olur (Unamuno, 2000, ss. 93-96). Sevdiğini kaybedince hayatın anlamını yitiren Joaquín için Helena'ya duyduğu hislerin artık bir önemi kalmamıştır. Abel'in başarıları karşısında duyduğu kıskançlık derin bir nefrete dönüşmüştür. Ruhunda cehennemi yaşayan Joaquín, Able'e evlilik hediyesi olarak verdiği silahlar, duyduğu kıskançlığı ve nefreti savaşa dönüştürecek bir düelloyu planladığını açığa çıkarır.

Helena başkasıyla birlikte olunca, çevresinin tavsiyesi doğrultusunda Joaquín kendisini isteyen biriyle evlenerek onun annelik ve kardeşlik sevgisiyle dolu kucagında onurunu geri kazanmaya çalışır. Ama artık başkalarını sevme isteğini kaybetmiştir. Joaquín'in eşi Antonia'nın da tavsiyesiyle inanç yoluyla "kıskançlığından kurtulma niyeti" doğrultusunda, kiliseye rahibe günahlarını itiraf etmeye gider (Alparlan, 2019, s. 40). "Din karşıtı düşüncelerini bilenlere meydan okurcasına", inanmasa da, rahibe "Tanrıya inanmamak kötülük müdür? [...] Tanrıya güvenmiyorum" sözleriyle her gün itiraf etmek için gittiği kilisenin iyileştirici gücünü denemek ister (Unamuno, 2020b, s. 64, 65). Kızına yazdığı notlarını 'itiraflar' adını vererek günahlarından af dilemek sürecini yazılı hale getirmiştir. Eşi Antonia annesini kaybettiğinde tanrı inancı olmasa bu acıya dayanamayacağını vurgulayarak onu inanmaya teşvik ettiğinde içindeki huzursuzluğun Helena'ya duyduğu karşılıksız bir sevgiden değil, Abel'in başarılarına karşı duyduğu kıskançlıktan kaynaklandığını itiraf eden Joaquín kendini yiyip bitiren bu duygulardan kaçmak, kafasını dağıtmak için kumar salonuna gitmeyi bile denemiştir ama arkadaşı Federico "insan ruhunu zehirleyen kötü duyguları" ancak eyleme geçerek arındırabileceğini hatırlatır"(2020b, s. 94).

Joaquín yalnızlık hissini nedenlerini sorgular. Rahip Echevarría'ya yaptığı itirafta yaşam amacını sorgularken bilimsel mantığının karşısında "Neden?" sorusunu sormasını talep eder (Unamuno, 2000, s. 137). Çocukluğundan beri başkalarının nefret ve kıskançlık duygularını çekmeden saygısını kazanmak uğruna bilimsel amaçlı kullandığı bu soruya hayatı boyunca mantıksal cevaplar aramıştır (Lonhurst, 2000, s. 50). Abel ise okulda resimleriyle gördüğü ilgiyi sanat dünyasında kazandığı şöhretle sürdürmüştür. Da Vinci'nin "Mona Lisa" ("La Gioconda") ile ulaştığı ölümsüzlüğü Helena'nın portresiyle yakalamıştır (Unamuno, 2020b, s. 15). Abel sanat eserinden sağladığı ünüyle ölümsüzlüğe ulaşmıştır, eserleri ilgi görmeye devam ettikçe varlığı sürecektir. Tıbbi müdahalesiyle Helena'yı hayata geri kazandıran Joaquín'in, plan yaparken hayatını harcadığını

hissettiği vurgusu, Unamuno'nun denemesinde sorguladığı yaşamdaki trajik duyguları somutlaştırır.

Joaquín'in taş olma ve sonsuzluğu yakalama ikilemi, sanatsal mermer heykeli ile sonsuzluğa ulaşan Helena evlenince Joaquín'in yüreğinin taşa döndüğünü, her şeyin bittiğini hissettiğini söylediği itiraflarında somutlaştırır. Yaşamın anlamını yitirdiği o anda kendi kendine “yaşıyor muyum ben? Ben var mıyım?” diye varlığını sorgular (Unamuno, 2020b, s. 25). Ruhunun dengesini, ruhsal sağlığını yitirmiştir. “Kinden buz tutmuş ruhum, buz bağlamış acılı yüreğimle” (Unamuno, 2020b, s. 24). sözleriyle “soğuşun yaktığı” (Unamuno, 2020b, s. 55) cehennemi hissettiği söylemi dokuz katmandan oluşan ve merkezinde şeytanın donduğu Dante Alighieri'nin *Cehennemini* model olarak kullanır (Unamuno, 2000, s. 102). Yaşamının bütünsel devamlılığını bozarak, kendisi olmaktan çıkan Joaquín, Abel olmaya çalıştığını, var olmaktan vaz geçtiğini notlarında itiraf eder. Ancak ileri yaşlara geldiği zaman, her bireyin kendi evreni olduğunun farkına varmıştır. felsefi düşüncesini aktarmak isteyen yazarın romandan önce belirlediği rotayı takip eden anlatım, hedefi doğru sınır tanımadan adım adım ilerler (Shaw, 1975, ss. 60- 61).

Kıskançlığı nefrete dönen romanın kahramanı Joaquín'in ismi, romana ismini veren Abel gibi, Lord Byron'un *Kabil (Cain)* romanını okuduktan sonra ailesini suçlaması, dini kitaplarda yer alan “Abil ve Kabil” kardeşlerin öldürmeye kadar giden kıskançlık ve çelişkilerle dolu hikâyesine bağlanır (Unamuno, 2020b, s. 49). Helena'nın ölümsüz resmi yetmezmiş gibi bir çocuk dünyaya getirecek olması, Abel'e duyduğu kıskançlık ve nefret hislerini, doğum sırasında çocuğunu öldürmeyi düşündürecek seviyede bir kine dönüştürür. Antonia, eşinin Abel'i kıskandığını, başarılarından uykularının kaçtığını öğrenince, anne şevkatiyle dolu şekilde “Zavallı oğlum benim!” (Unamuno, 2000, s. 117) sözleriyle kucakladığında gösterdiği sevgi Joaquín'in duygularını dindirmeye yetmez. Yalnız kaldığında “Peki Tanrıya inanmak ne demek? Tanrı nerede? Onu bulmam gerek!” (Unamuno, 2020b, s. 41, 42) diyerek inanç arayışına geçer. Kilisede yaptığı itirafları kısmi rahatlama sağlasa da intihar etmeyi düşünür, nefretiyle ölümsüzleşen ruhuna sahip çıkmayı planlasa da anılarının buna izin vermeyeceğini anlar. Ruhunda silinmeyen geçmişten kalan görseller anılarında yaşamaya devam eder (Hamling, 2003, s. 103). Yaşanacakları anılarıyla ve beklentileriyle sınırlı kalır. İtiraflarında tek hedefinin Abel'i geçmek, ondan daha iyi olmak olduğunu açıklayan Joaquín, ölümsüz nefretle doğduğuna ve kendi ölümüyle baş edebileceğine inanır. Kendinden vaz geçip başkası olmak istemesi, var olmayı bırakmayı seçtiğini gösterir.

Gençliğinde hayatın tek anlamının tutku dolu bir aşk olduğunu düşünmüşken, yerini nefrete dönüşen kıskançlık duygusu alır. Sanatta ve tıp alanında mesleklerini icra ederken elde ettikleri başarılarla ulaştıkları ün

ölümsüzlüğe adım atmalarına fırsat tanımıştır. Benzer etki yazmayı planladığı kitabın okuyucuyla buluşmasıyla da sağlanır. Yine de sadece çocukları olduğu zaman tam anlamıyla ölümsüzlüğe yaklaştığını hissetmiştir. Abel'in dini sanatıdır ve ulaştığı şöhret paranın maddi değerinden daha uzun sürelidir. Joaquín de Abel'in oğlu Abelín'in yardımıyla tıp üzerine Socrates'in notlarını Platon'un metne dönüştürmesi gibi yazdıkları kitabın ölümsüzlüğünü kazandıracak eseri olmasını ister. Kızı Joaquína ise babasının tatmin olmayan duyguları karşısında şeytandan uzak kalmak için manastıra kapanmayı düşünmektedir. Sonunda üstünde adı yazılı kapıyı ölümsüzlüğe açacağına inandığı *Yaşlı Doktorun Anıları* adlı itiraflarını içeren kitabını yazmaya karar verir. İki arkadaşın evlenen çocuklarından olan torunlarına Joaquín'in isminin verilmesiyle hissettiği ölümsüzlük duygusunda kıskançlık ve nefreti dinmiştir. Ancak torununun bile kendisiyle ilgilenmemesi ve büyükbabası Abel'i tercih etmesi Joaquín'in kıskandığını yeniden alevlendirir. Ortak torunları Joaquín'in Abel'in resimlerini sevdiğini söylediğinde çıkan tartışma anında Joaquín, Abel'in boğazını sıkarak öldürür. Yaşamı boyunca kimseyi sevmeyen Joaquín de nefretle dolu olarak hayatını kaybeder.

Unamuno *Abel Sánchez*'i kaleme aldığı 1917 yılında 53 yaşındadır, roman kahramanı da 55 yaşının olgunluğu öncesi, aklına ve zengin deneyimlerine dayanan arzuyla büyük bir eser yazmak istediğini açıklamıştır. Unamuno romanın düzenlemesi aşamasında itici ve acı veren gerçeklerle yüzleştiğini itiraf eder. Dünya Savaşı'nın "acısını hissettiği" (Lunghurst, 2000, ss. 11) dönemde kaleme aldığı bu romanda, dinin ve politikanın uyguladığı baskıda sınırlanan noktaları eleştirir (Lunghurst, 2000, s. 14). Derin dini temellere dayanan yaklaşımı, dünyanın gerçekleri dışından bir onay arayışı içindedir (Savater, 1997, s. 17). Evrenin sahip olduğu sonsuz malzemeye rağmen ruhu olmadığı eleştirisini yapan Unamuno, asıl amacın maddeden bağımsızlaşan ruhu sıfır seviyesinde sonsuzluğa ulaştırmak olması gerektiğini savunur. Ele aldığı çelişkileri mistik ve mantıksal bakış açılarından sorgulaması ve bu yaklaşımını romanlarında somut örneklerle ele alması okuyucunun varoluşçu yaklaşımını bütünsel olarak anlamasını sağlamıştır. Edebiyatı amacı için, felsefi düşüncelerini somutlaştırarak aktarmak için kullanmıştır. Kurguda ölümsüzleşme eylemini de kendisi somut örneği üzerinden ortaya koymayı başarmıştır.

4. SONUÇ

İspanyol 98 kuşağı yazarı ve düşünürü Unamuno, *Yaşamın Trajik Duygusu* denemesinde mantıksal ve metafiziksel açılardan varoluşu üzerine hisettiği çelişkileri irdeleler ve ölümsüzlüğe ulaşmanın çarelerini araştırır. Ardından yazdığı *Niebla (Sis)* ve *Abel Sánchez: una historia de pasión (Abel Sánchez: Tutkulu Bir Aşk Hikâyesi)* romanlarında kurguladığı kavramsal karakterlerin aşk ve ölümsüzlük arayışlarında, denemesinde ele aldığı soyut kavramlarını

somutlaştırmayı başarır. Bilimsel değerlendirmelerini dini bakış açısı ile harmanlandığı çok yönlü yaklaşımında yazdığı metinlerde, ölümü aşan varoluşçuluk konusundaki sorgulamalarını mantıksal ve mistik boyutlarıyla bütünsel olarak ele alır. Unamuno için, yaşamın trajik duygusuna karşı ruhu sakinleştirebilecek tek şey başkalarına duyulan sevginin gücüdür. Aşkın bir kişiyle sınırlı kalmaktan çıkıp birden çok kişiye yönelmesinin tanrıya hissedilen aşkı gösterdiğini savunur. Ruhun ölümsüzlüğü kanıtlanmamış olsa da, edebi eserlerin ve rüyaların, var olanın ötesine geçebilen yeni boyutlar kazandırma gücünü somut örnekleriyle romanlarına dahil eder. *Abel Sánchez*'de ele aldığı karşılıksız kalan aşktan doğan nefret duygusu ise çok tehlikelidir. Varoluşun ölümle sınırlanmasına takılmış olan Unamuno, hayata kazandırılan çocuklarla, sanat eserleriyle, bilimsel araştırma sonuçlarıyla ölümün aşılmasıyla ölümden sonra yaşamda varlığın sürdürülmesini romanlarındaki kavramsal karakterlerle örneklendirir. Roman kurgusunda anlatıcı ve yazar üzerinden aktardığı felsefi düşüncülerini, karakterlerinin tartışmalarında farklı açılardan ele almayı başarır. Denemesinde ele aldığı düşüncelerine göre, şimdi yaşanan ve hissedilenler, geçmişten gelen anılara ve yaşanan duygulara dayanır. Düşünme, süreklilik duygusunu sağlarken, merhamet gelecek için umut kaynağı olur. Hayat bir rüya gibi, oyun gibi olsa da yaşamın sonu deneyimlendiğinde hüznün doludur. Unamuno'nun var olmanın trajik duygusunu sorguladığı denemesinde yer alan çelişkileri içeren *Niebla* ve *Abel Sánchez: una historia de pasión* adlı romanları gerçekte kurguyu birbirine geçirdiği ve rüyaları da dahil ettiği roman akışında kurgu karakterlerin mistik ve mantıksal bakış açılarıyla bütünsel olarak somutlaştırır. Gerçek ve kurguyu, rüyaları ve arzuları içi içe geçirdiği romanlarına alter egosu olan anlatıcıyı ve sonunda kendisini de dahil ederek düşüncülerini ve sorguladığı çelişkileri anlatımda okuyucuya ner olarak aktarmayı başarır. Ölümsüzlük arayışını, ölümden sonra yaşamda var olma örneklerini olay akışlarında somutlaştırdığı, yaşamın ötesine geçtiği gibi romanın sonundan sonra gelen son sözleriyle sınır tanımadığını ortaya koyar.

ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI

Herhangi bir çıkar çatışması oluşmamıştır.

ETİK ONAY/KATILIMCI ONAMI

Çalışma için etik kurul onayı ihtiyacı doğmamıştır.

MADDİ DESTEK

Çalışma için herhangi bir maddi destek alınmamıştır.

YAZAR KATKILARI

Fikir, tasarım, kaynak tarama, veri çözümlene ve yazıya geçirme süreçleri metin yazarı tarafından yapılmıştır.

KAYNAKÇA

- Alparslan, S. (2019). *Miguel de Unamuno'nun Eserlerinde Kıskançlık Motifi ve Abel Sánchez*. [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi]
- Bujanda, J. M. ve Richter M. (2002). *Index des livres interdites: Index librorum prohibitorum: 1600-1966*. Médiaspaul; Librairie Droz; Centre d'Études de la Renaissance, Université de Sherbrook.
- Campusano A. C. (2019). *La duda en don Manuel: el existencialismo cristiano y el reflejo de Unamuno en el protagonista*. Facultad de Literatura. Universidad de los Andes. https://www.academia.edu/41256597/La_duda_en_don_Manuel_el_existencialismo_cristiano_y_el_reflejo_de_Unamuno_en_el_protagonista.
- Esenyel, M.Z. (2020). Kurgunun Gerçekliğinden Gerçekliğin Kurgusuna Sis Üzerinde Varoluşçu Bir İnceleme. *Tabula Rasa: Felsefe Ve Teoloji*, 33, 62-74. dergipark.org.tr/pub/tabula/issue/57648/781025
- Hamling, A. (2003). Tolstoi, Unamuno y el existencialismo cristiano. *Cuadernos de la Cátedra Universidad de Salamanca*. 38 (1), 91-105.
- Ilie, P. (1967). *Unamuno: un Existencial View of Self and Society*. The University of Wisconsin Press.
- Kayacık, Z. (2016). *Miguel Unamuno'nun Sis'i ile Sabahattin Ali'nin Kürk Mantolu Madonna Adlı Yapıtlarında Varoluşsal Bir Biçim Olarak Aşk Kavramı*. [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi].
- Longhurst, C. A. (2000). Introducción. İçinde *Abel Sánchez* (ss. 9-73). Cathedra.
- Parker, A. A. (1967). On the interpretation of *Niebla*. İçinde J. R. Barcia & M. A. Zeitlin (Düz.), *Unamuno: creator and creation*.(ss. 116-138) içinde. University of California Press.
- Rubia Barcia, J. (1975). Unamuno the man. İçinde J. R. Barcia & M. A. Zeitlin (Düz.), *Unamuno: creator and creacion*. (ss. 4-25). University of California Press.
- Savater, F. (1997) Prologo. Miguel de Unamuno: La ascención eterna. İçinde *Del sentimiento trágico de la vida*. (ss. 7-20). Alianza Editorial.
- Shaw, D. L. (1975). *The Generations of 1898 in Spain: Unamuno the giant of the generation*. Ernest Benn Limited.
- Stern, A. (1967). Unamuno: Pioneer of existentialism. İçinde J.R. Barcia & M. A. Zeitlin (Düz.) *Unamuno: creator and creation*. (ss. 26-47). University of California Press.
- Toledo, H. (2006). *Unamuno Tiyatrosu*. Mitos-Boyut Yatınları
- Unamuno, M. de. (1995). *Niebla*. Clásicos Castalia.
- Unamuno, M. de. (1997). *Del sentimiento trágico de la vida*. Alianza Editorial.

Unamuno, M. de. (2000). Abel Sánchez: Una historia de pasión (C. A. Longhurst, Düz.). Cátedra.

Unamuno, M. de. (2020a). Abel Sánchez – Tutkulu bir aşk hikâyesi; Tula Teyze (Y. E. Canpolat, Çev.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Unamuno, M. de. (2021a). Sis (B. Necatigil, Çev.). Can Yayınları.

Unamuno, M. de. (2021b). Yaşamın trajik duygusu (B. Fırat, Çev.). Ketebe Yayınları.

Zubizarreta, A.F. (1995). Introducción. In *Niebla* (ss. 7-62). Clásicos castalia.